

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра економічної теорії

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь – бакалавр

на тему: **«ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ»**

Виконала: студентка 4-го року навчання,

Спеціальності

051 Економіка

Верещак Катерина Михайлівна

Керівник Бажал Ю. М.

доктор економічних наук, професор

Рецензент _____

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар ЕК _____

«.....» червня 2021 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Теоретичні аспекти дослідження транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації.....	5
1.1. Сутність сучасних глобалізаційних процесів	5
1.2. ТНК як ключові суб'єкти глобалізації	7
Розділ II. ТНК і їх роль у глобалізаційному розвитку	10
2.1. значення ТНК в глобалізаційному вимірі	10
2.2. Вплив глобалізаційних процесів на діяльність ТНК.....	14
2.3. Глобалізація як рушійна сила інноваційної діяльності ТНК.....	18
Розділ III. Перспективи розвитку ТНК в умовах глобалізації та рекомендації для України	23
3.1. Рекомендації щодо функціонування транснаціональних корпорацій в Україні.....	23
3.2.Перспективи для України в участі в транснаціоналізації світової економіки.....	30
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Питання впливу глобалізаційних процесів на транснаціональні корпорації, в теперішній час є надважливим. Багато науковців в різні часи давали свою оцінку впливу глобалізаційних процесів, розглядаючи їх з різних сторін.

На даний момент швидкого розвитку глобалізацій в світі, її процеси можуть завдавати значного впливу для діяльності транснаціональних корпорацій. Цим і зумовлена **актуальність теми цього дослідження**.

Для досягнення мети у роботі поставлено і вирішено такі **завдання**:

- 1) Розглянути передумови процесу глобалізації;
- 2) Дослідити сутність сучасних глобалізаційних процесів;
- 3) Проаналізувати транснаціональні корпорації, як ключові суб'єкти глобалізації;
- 4) Виділити значення транснаціональних корпорацій в глобалізаційному вимірі;
- 5) Дослідити вплив глобалізаційних процесів на діяльність ТНК;
- 6) Розглянути глобалізацію як рушійну силу інноваційної діяльності ТНК;
- 7) Сформулювати рекомендації щодо функціонування транснаціональних корпорацій в Україні;
- 8) Розглянути перспективи для України в участі в транснаціоналізації світової економіки.

Об'єктом дослідження транснаціональні корпорації в глобалізаційних процесах.

Предметом дослідження є взаємозв'язки та взаємозалежності, які з'являються у транснаціональних корпорацій в умовах глобальної економічної трансформації.

Під час написання кваліфікаційної роботи були використані такі **методи дослідження**: групування, індукція і дедукція, моделювання, абстрактно-логічний аналіз, системно-структурний аналіз, статистичний, порівняння, аналітичний та узагальнення.

Окрім цього, в роботі надано **практичні рекомендації** щодо удосконалення функціонування українських ТНК за для покращення економічного становища країни та створення і використання законодавства щодо діяльності ТНК, яке буде вигідним для України.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність сучасних глобалізаційних процесів

«Глобалізація - це політично направлений процес, здатний підтримувати економічне розвиток або спроможний його використовувати в залежності від політичного вибору державних органів.» [11] Глобалізація в сьогоденні є новим типом суспільного розвитку. Наразі відбувається велика кількість досліджень впливу глобалізаційних процесів на життя країн, народів, людей. «В умовах глобалізації світ вступає в нову реальність, яка вимагає від нього жити за принципами “глобального он-лайну”, тобто розвиватись в унісон з іншими державами, творити глобальну державну політику відповідно до технології, апробованої вже державами-лідерами геополітичного розвитку»[5]. Суцільний вплив глобалізації призводить до змін специфіки розвитку світу, переформування традиційних форм організації, на зміну їм приходять глобальне інформаційне суспільство. Процеси глобалізації змінюють функції і роль національних держав, тому що на зміну їм приходять глобальна держава в образі транснаціональних корпорацій, які створюють значний вплив на зміни політик країн.

Транснаціональні корпорації є основою глобалізаційної системи. Вони розпоряджаються значною частиною фінансових ресурсів, займаються розробкою та впровадженням новітніх технологій, займаються інвестуванням мають налагоджені комерційні зв'язки по всьому світу, а також здійснюють не аби який вплив на політику інших країн та економік. Значну частину прибутку ТНК витрачають на науково-дослідницькі та дослідницько-конструкторські роботи, тому що саме ця галузь є привабливою для можливого подальшого розвитку. Завдяки фінансуванню транснаціональних корпорацій, світ зміг досягти величезного прориву в науковій та інноваційній сфері.

Розглядаючи саме вплив глобалізаційних процесів на транснаціональні корпорації, можемо зазначити, що найяскравішими негативними прикладами є світові війни та пандемія. Звісно ж існує ще багато прикладів подій, які впливають на весь світ або на великі його частини, та поки можна розглянути лише наймасштабніші.

Світові війни стають причиною порушення всіх процесів, які відбуваються в політичних, економічних та інших сферах країн. Вони вносять кардинальні зміни в життя кожної людини, а також змінюють пріоритети направленості стратегії країн. Якщо до моменту війни уряди та інституції займалися розробкою стратегії та тактики розвитку багатьох сфер, то після початку настання війни, вони борються за територію, життя людей. Також розглядаючи настання пандемії, влада змінює направленість своїх дій на обмеження розповсюдження хвороби, створення вакцини, збереження життів людей. І вже розвиток економіки відходить на другий план.

Така зміна пріоритетів звісно ж сильно зачіпає транснаціональні корпорації. Можуть виникати обмеження в виробництві, можуть закриватися виробництва, може значно зменшуватися попит на той чи інший товар, можуть бути припинені наукові та інноваційні розробки та багато всього іншого.

Глобалізація принесла також багато позитивних аспектів в діяльність ТНК, а саме високі темпи зростання для низки економік, що розвиваються, створення глобальних ланцюгів поставок, створення інновацій, розробка НДДКР, зміни галузевої структури країн, покращення виробництва, поява соціальної відповідальності тощо.

Отже, глобалізаційні процеси та ТНК мають певну взаємозалежність. ТНК відіграють значущу роль у глобалізації, а глобалізаційні процеси значно впливають на діяльність транснаціональних корпорацій. Вони можуть нести як позитивний так і негативний характер. В більшості все ж таки

відбувається позитивний вплив. Глобалізація дає великий поштовх до розвитку транснаціональних корпорацій в різних сферах їх діяльності.

1.2. ТНК як ключові суб'єкти глобалізації

Транснаціональні корпорації є одною з невід'ємних складових глобалізація. «Транснаціональна корпорація — це корпорація, яка здійснює міжнародне виробництво промислових продуктів на основі прямих іноземних інвестицій та має прямий контроль над своїми закордонними філіями. Філії ТНК організують виробництво продукції або надання послуг в відповідно до глобальної стратегії материнської компанії» [7]. Транснаціональні корпорації можуть впливати на всі сфери глобальної взаємодії. Вони здатні формувати нові умови ведення бізнесу та визначати специфіку конкуренції на світовому ринку. ТНК змогли створити нову модель глобальної економіки за відносно короткий час. Ця модель складається з багатьох «транснаціональних» зв'язків, тим самим змогла підкорити собі основні галузі світового господарства. Показовим є те, що з великої кількості ТНК лише невелика частка гіганти, таких компаній нараховується близько 150. Переважно вони задіяні в банківській сфері та контролюють близько 40% світового доходу. З самого початку виникнення транснаціональних корпорацій не існувало єдиної думки про кількість країн де має відбуватися діяльність компанії. Вважалося, що для визнання компанії як ТНК цілком досить факту її діяльності більш ніж в одній країні. Також існують інші параметри для отримання статусу транснаціональної компанії: кількість зайнятих, корпоративна власність та її розподіл, величина та система заробітної плати, система управління, склад вищого управлінського апарату тощо. «Їх вимірювання здійснювалося як на абсолютній, так і на відносній основі. Абсолютний критерій пов'язаний з оцінкою фінансових і людських ресурсів у міжнародних операціях. Відносний критерій враховує те, що фірма повинна пов'язувати частину своєї діяльності із зарубіжними операціями» [8].

Транснаціональні корпорації є міжнародними фірмами, які мають власні господарські підрозділи у двох або більше країнах світу, їх управління відбувається з одного або кількох центрів. Транснаціональні корпорації, як форма міжнародного бізнесу мають певні переваги над національними компаніями. Серед них можемо виокремити:

- можливість використання у власних інтересах особливостей державної, зокрема податкової, політики в різних країнах, різниці в курсах валют та інше;
- більші можливості підвищення конкурентоспроможності та через доступ до ресурсів іноземних держав;
- здатність збільшувати життєвий цикл своїх технологій;
- можливості збільшувати ефективності та конкурентоспроможності;
- близькість до споживачів продукції іноземної філії компанії дає можливість отримувати інформації про перспективи ринків та конкурентний потенціал фірм приймаючої країни.[
https://studwood.ru/1318466/ekonomika/transnatsionalni_korporatsi_yi_mizhnarodno_pravove_regulyuvannya_diyalnosti]

То ж, під поняттям ТНК вважається група підприємств, які функціонують в різних країнах світу, та підконтрольні головним філіям компанії. Основною ознакою транснаціональних компаній є здійснення прямих закордонних інвестицій із країни базування до приймаючої країни. Транснаціональні корпорації поділяються на дві групи, це національні та міжнародні. До національних відносяться ті, що мають іноземні активи в декількох країнах. До міжнародних, ті що мають капітал, який утворився з капіталів двох або більше країн.

Транснаціональні корпорації призводять до зростання розрива між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Країни, що розвиваються отримують негативні наслідки від діяльності ТНК.

Транснаціональні корпорації створюють велику конкуренцію на внутрішніх ринках країни місцевим компаніям, не даючи їм можливості для розвитку, ТНК можуть впливати на рішення держав в питаннях різних сфер, а також можуть підірвати стабільність національних валют і створити загрозу для національної безпеки країн шляхом вільного переміщення капіталу транснаціональної корпорації.

Висновок до 1 розділу

Отже, ТНК – це важливий фактор глобальної економіки, який визначає рівень економіки, рівень добробуту населення та навіть стан влади в країні. Наявність ТНК в країні може бути позитивною, за умови, якщо вони створюють у країні нові підприємства для виробництва товарів з високою доданою вартістю, сплачують податки та створюють робочі місця для місцевого населення. ТНК несуть негативне значення для країни, якщо відбувається монополізація окремих галузей економіки, вивезення сировини з країни, будівництво виробництв, які забруднюють довколишнє середовище, уникнення сплати податків тощо.

РОЗДІЛ II. ТНК І ЇХ РОЛЬ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ

2.1. значення ТНК в глобалізаційному вимірі

Відповідно до доповідям UNCTAD про світові інвестиції зараз в світі нараховується приблизно 100 тисяч найбільших транснаціональних корпорацій, які в сукупності мають приблизно 860 тисяч закордонних філій. За аналізом найбільших економічних структур, де корпорації оцінювали по обороту своєї діяльності, а держави за розміром ВВП, з інформації за 2017 рік, виявлено, що до 100 найбільших структур увійшло 59 держав та 41 корпорація (ВВП по країнах оцінювався за даними МВФ, в основі оцінки компаній лежав рейтинг Fortune Global 500). Саме така статистика демонструє велику роль транснаціональних корпорацій на світовому рівні. Склад глобальних транснаціональних корпорацій за останніх кілька років зазнав змін. Промислові корпорації, які зазвичай мали велику капіталоємність, переміщуються на нижчі позиції в рейтингу або зовсім покидають його.

Автором було проаналізовано, що серед 100 найбільших ТНК значне місце займають високотехнологічні та цифрові компанії, які становляться 20% від усіх. З топ-100 найбільших компаній світу здебільше материнські компанії знаходяться в розвинутих країнах. Значну роль в глобальних економічних процесах відіграють американські ТНК, та поступово їх кількість в рейтингу зменшується, на це є кілька причин: збільшення ТНК в країнах, що розвиваються та посилення компаній Західної Європи.

Було проаналізовано дані, які представлені в Forbes за 2019 рік, за даними серед 61 країни налічується 575 компаній Сполучених Штатів Америки, 309 компаній Китаю та 233 японських компанії. Порівнюючи ці дані з першим списком Forbes Global 2000 можна побачити колосальну різницю. В 2000 році в США нараховувалося 776 ТНК, а в Китаї та Гонконгу

43. Нижче на діаграмі розподілено 2000 найбільших публічних компаній світу по країнах базування їх материнських компаній.

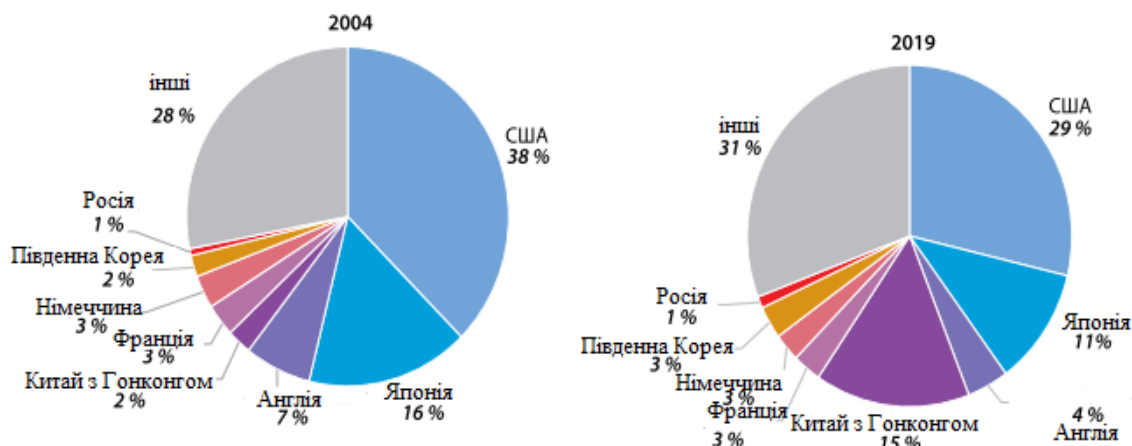


Рис. 2.1. Розподілення 2000 найбільших публічних компаній світу по країнах базування материнських компаній. (Джерело [9]).

Наразі серед транснаціональних корпорацій налічується близько 1,5 тисячі таких корпорацій, що мають понад 86 тисяч зарубіжних філій. На них припадає лише 1,5% усіх багатонаціональних компаній, але майже 10% всіх зарубіжних філій. Материнські компанії державних ТНК представлені в усьому світі: приблизно третя частина в Європейському Союзі, більше 50% в країнах, що розвиваються. Велика кількість з них базується в Китаї (257), Малайзії (79) і Індії (61).

Було проаналізовано, що все більше відбувається процес транснаціоналізації серед високотехнологічних та цифрових компаній. Також відбувається значний ріст цих компаній. До прикладу з 2012 року кількість високотехнологічних корпорацій збільшилося майже вдвічі. Лідерами серед них є Apple, Google, Microsoft, Amazon, Facebook, Samsung.

У жовтні 2019 року Forbes опублікував свій рейтинг 100 найбільших цифрових компаній. Він складений на основі даних про продажі, прибутку і активах, а також ринкової капіталізації компаній за станом на 27 вересня 2019 рік. Першість в цьому рейтингу належить компаніям США, Китаю і Японії (рис. 2.1.).

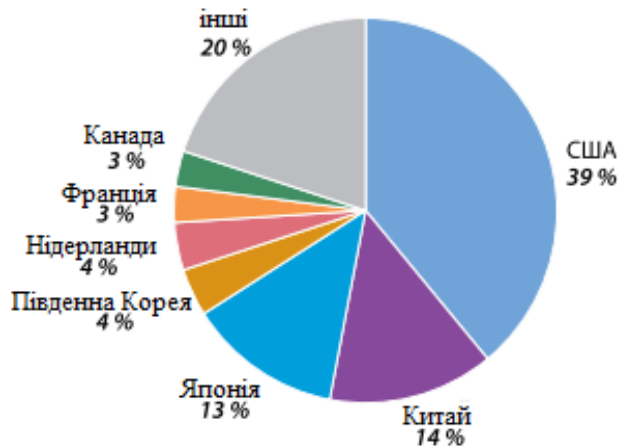


Рис. 2.2. Розподіл 100 найбільших цифрових компаній по країнах (2019 р Forbes) (Джерело [9]).

Розглядаючи найбільші високотехнологічні компанії за версією Forbes, перше місце в рейтингу, займає компанія Apple, за нею йде Microsoft. Третє місце належить Samsung Electronics. компанії Alphabet і AT & T стали четвертими і п'ятими відповідно. В склад першої десятки цифрових корпорацій увійшли вісім компаній США, одна корейська і одна китайська МНК.

Аналізуючи дані, було зроблено висновок, що найважливішим напрямком транснаціоналізації діяльності міжнародних корпорацій стає інтернаціоналізація науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). Наукові дослідження, що проводяться транснаціональні корпорації, набувають все більш міжнародний характер. Компанії організують науково-дослідницьку діяльність закордоном, щоб бути ближче до обслуговуваних ринків, отримати доступ до висококваліфікованих фахівців або сконцентруватися близько певних центрів знань. У 2018 році ТНК, які входять до списку топ-100, вклали в НДДКР понад 350 млрд дол. що складає більше третини від усіх фінансуються бізнесом науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Більше всього на ці цілі витрачають високотехнологічні, фармацевтичні і автомобілебудівні компанії. При цьому більшість проектів, пов'язаних з НДДКР, здійснюються не в галузі фундаментальних досліджень, а в таких сферах, як проектування, розробки і

випробування. Витрати на НДДКР, які здійснюються за межами базування материнських компаній ТНК, постійно ростуть та є досить великими. За останні 5 років стало відомо про 5,3 тис. проектів міжнародних компаній, які знаходяться за межами своїх національних ринків, і становить 6% від усіх нових інвестиційних проектів. В порівнянні з попередніми 5 роками цей був нижчим і становив всього 4 тисячі проектів. На країни, що розвиваються і країни з перехідною економікою припадає 45% таких проектів. У таблиці 5, яка була створена автором, наведено 10 найбільших не фінансових корпорацій світу за розмірами витрат на НДДКР, крім абсолютної величини витрат вказано і показник їх інтенсивності, який визначається як відношення витрат на НДДКР до обсягу продажів компанії. На ці 10 компаній припадає 45% від усіх витрат на НДДКР топ-100.

Компанія	Витрати на НДДКР млрд дол.	Інтенсивність НДДКР,%
Amazon.com	28,8	12,4
Alphabet Inc	21,4	15,7
Samsung Electronics	16,5	7,5
Huawei Technologies	15,3	14,1
Microsoft Corp	14,7	13,3
Apple Inc	14,2	5,4
Intel Corp	13,5	19,1
Roche Holding AG	12,3	20,3
Johnson & Johnson	10,8	13,2
Toyota Motor Corp	10,0	3,6

Рис 2.3. Компанії-лідери за розмірами витрат на НІОКР (складено автором)

Автором були зібрані приклади компаній, які мали значні витрати на НДДКР. Так компанія Siemens в 2018 р витратила на науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки 6,4 млрд дол., в 2016 р - 4,7 млрд євро, в 2015 р - 4,5 млрд євро. «За станом на 30 вересня 2016 р цієї компанії було видано близько 59,8 тис. патентів у всьому світі. З 2016 року в Siemens дослідженнями і розробками займалися 33 тис. співробітників, причому з них тільки 10,1 тис. - в Німеччині, в результаті частка іноземного персоналу в сфері НДДКР в компанії становила 69,4%» [9]. Аналіз транснаціоналізації

НДДКР, що проводяться ТНК, показав суперечливу тенденцію: незважаючи на виявлену вище концентрацію високотехнологічних компаній в кількох великих розвинених країнах, витрати на наукові дослідження, які здійснюються за межами країни базування материнських компаній МНК, значні і постійно ростуть.

Отже, автором були зроблені висновки, що основою глобалізаційної системи є транснаціональні корпорації, які володіють великими фінансами, мають гігантські ринки збуту, впроваджують передові технології, а також проводять активну інвестиційну політику в глобальному вимірі. Транснаціональні корпорації впливають на рух економічних процесів, також значно впливають на політику країн. Завдяки транснаціональним корпораціям значного розвитку досягли НДДКР, адже саме вони вкладають велику кількість фінансів в цю сферу. Таким чином транснаціональні корпорації отримують важливі наукові дослідження та стають розробниками нових технологій, випереджаючи в цьому весь світ.

2.2. Вплив глобалізаційних процесів на діяльність ТНК

«Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні — перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі»[10]. Чимало відбувається процесів в світі, що зачіпляють всю планету. Світові війни, хвороби, епідемії наносять значні удари по глобалізаційним процесам всього світу. Так, початок війни або епідемії можуть змінювати економічні, політичні, соціальні та інші вектори розвитку. В минулому розділі ми розглядали як транснаціональні корпорації впливають на процеси глобалізації, тепер можна побачити зворотній вплив. Будь-які всесвітні потрясіння будуть впливати на економічну сферу усього світу. Так вплив глобалізаційних процесів краще всього можна побачити на прикладі нещодавніх подій, а саме поява та розповсюдження COVID-19. Пандемія є найбільш фундаментальним порушенням економіки діяльність за століття,

що створює величезні виклики для світової економіки. Хоча економіка пережила гострі респіраторні захворювання, світові фінансові кризи, вибух 11 вересня, та жодна з цих подій не була такою довготривалою та настільки розповсюдженою як пандемія. Звісно ж коронавірус спричинив негативний вплив на розвиток ТНК. Пандемія стала новим чинником, який буде мати довгострокові політичні наслідки для регулювання міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій, що здійснюються транснаціональними корпораціями. Спалах пандемії в усьому світі мав безпосередні наслідки для потоків ПІІ, а також для державної інвестиційної та торговельної політики.

Аналізуючи наслідки пандемії, можна розглянути погляд ЮНКТАД на наслідки, тож згідно ЮНКТАД «зусилля щодо пом'якшення наслідків пандемії і блокування в усьому світі будуть мати руйнівні наслідки для всіх економік, незалежно від їх зв'язків з глобальними мережами поставок. Таким чином, шок попиту буде найбільшим фактором зниження інвестицій». ЮНКТАД прогнозує, що пандемія може викликати різке скорочення глобальних потоків ПІІ до -30-40% протягом 2020-2021 років. В рівній мірі прогнозується падіння доходів транснаціональних корпорацій. За оцінками ЮНКТАД, «[в середньому] 5000 найбільших ТНК, на які припадає значна частка глобальних прямих іноземних інвестицій, в даний час була переосмислена оцінкою доходів на 2020 рік на 30% у бік зниження через COVID-19, і ця тенденція, ймовірно, буде продовжуватись»[11]. Пандемія вплинула на торгову політику та прямі іноземні інвестиції. В період з січня по березень 2020 року щонайменше 24 країни впровадили обмеження на експорт основних медичних товарів. Багато країн тримали високі мита на імпорт ліків та інших товарів медичного призначення. Щодо іноземних інвестицій, уряди запровадили заходи для заохочення вітчизняний та іноземних інвесторів збільшити виробництво медичного обладнання, і також знизив адміністративний тягар і створив податкові пільги. Щодо торгових обмежень, то вони є логічними для національної безпеки та суспільної

охорони здоров'я відповідно до Угоди СОТ ГАТТ, та створюють погані наслідки обмеження вільного потоку медичних товарів.

Аналізуючи дану таблицю, можна зробити певні висновки, що пандемія негативно вплинула на економічне зростання, так з таблиці видно, що в першому кварталі 2020 року економічне зростання Китаю скоротилося на 4,5% в порівнянні з 6%, які були у 4 кварталі 2019 року. Певне зниження відбулося в усіх країнах.

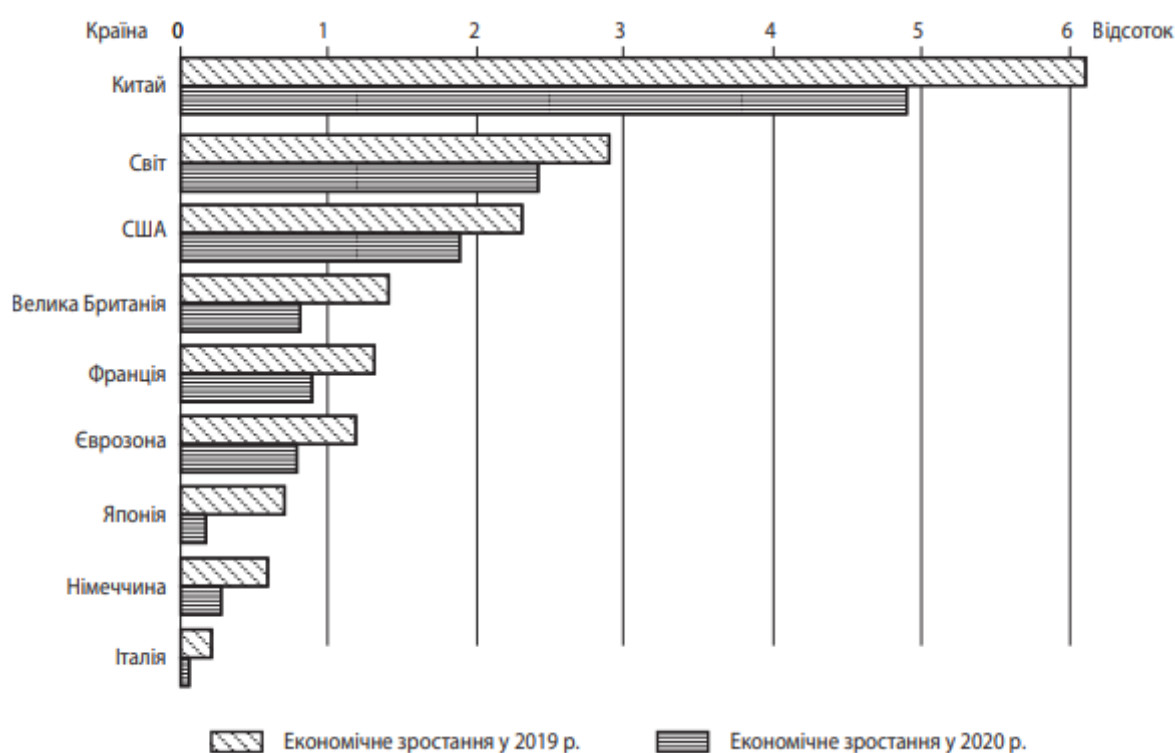


Рис. 2.4. Економічне зростання країн світу у 2019-2020 році. (Джерело [12])

До виникнення пандемії, були певні припущення щодо настання піку цієї хвилі глобалізації. За для процвітання, глобалізація має надавати сприятливі умови у вигляді вільного торгового середовища, низьких тарифів, стабільного робочого середовища, тощо. Окрім цього, ця хвиля глобалізації вимагала наявності ефективною фізичною та цифровою інфраструктури, також складні технології за для координації глобальних ланцюгів поставок. В

останні роки стало помітним послаблення ролі політики. Існує велика кількість думок щодо таких змін, основною можливою причиною є те, що політичні інтеграції завжди відставали від економічної інтеграції. Створені міжнародні установи транскордонного обміну були послаблені через постійні перешкоди та утримання фінансування. Недавнє зростання глобального протекціонізму вплинуло на торгівлю, міжнародний скринінг інвестицій, глобальні ланцюжки створення вартості та передача технологій.

Глобалізація принесла високі темпи зростання для низки економік, що розвиваються, призвела до скорочення бідності, надала споживачам ширший вибір і знизила ціни на велику кількість товарів та послуг. Глобалізація посприяла розвитку країн та їх економік.

Пандемія принесла свої зміни до глобалізаційних процесів. Помітно зросла участь держави в господарській діяльності. Підтримка з боку держави перетворилася на державний напрямок ведення бізнесу за для забезпечення виробництвом державної продукції. Японія встановила виділити більше 2 мільярдів доларів на допомогу своїм фірмам у переїзді з Китаю або для переїзду в певний близький регіон. Японські фірми, які мали зупинки в ланцюгах поставок, переглядають домовленостей. А Айріс Ох'яма переносить виробництво масок з Китаю в Японію Mazda зазначила, що частіше буде постачати автозапчастини з Мексики. Подібні ситуації відбулися в Сполучених Штатах Америки, представники Білого дому закликали владу оплатити витрати на переміщення компаній додому з Китаю. Витрати на переїзд є значними, тому що багато транснаціональних корпорацій не володіють виробничими процесами, а лише мають певні компанії, які виробляють їх продукцію за них. Нестабільна ситуація в країні приносить можливість великим компаніям переглянути стійкість їх глобальних ланцюгів поставок. Розширення глобальних ланцюгів поставок було зумовлене міркуваннями щодо ефективності використання спеціалізації.

Отже, зроблено висновки, що глобалізаційні процеси мають значний вплив на міжнародну економіку, національні економіки та транснаціональні корпорації. Будь-які значні потрясіння впливають на стан ТНК. Кризи, війни, теракти, епідемії призводять до уповільнення економічних процесів, таким чином вони зачіпають і діяльність транснаціональних корпорацій. На прикладі пандемії було розглянуто як сильно глобалізаційні процеси повпливали на діяльність ТНК. Закриття кордонів, обмеження торгівлі з іноземними компаніями, зниження купівельної спроможності, зменшення робочих місць призвело до економічної нестабільності. Також нинішня хвиля глобалізації перетворюється на посилення регіоналізації через порушення, які сталися в наслідок пандемії та наявності слабких сторін в процесі глобалізації. На відміну від попередніх потрясінь, пандеміє є найглобальнішою, найневизначенішою та найдовшою за строками. Перехід до більш регіональної торгівлі дає можливість покращити національний баланс та регулювати міжнародні інтереси. Хоч регіоналізація може знизити глобальний добробут через зменшення масштабу та більші витрати, та нові технології можуть бути використані для підвищення стабільності та підтримки ефективності.

2.3. Глобалізація як рушійна сила інноваційної діяльності ТНК

Домінуючими тенденціями розвитку глобального господарства є транснаціоналізація економіки і трансформація інновацій на головні чинники міжнародної економічної взаємодії. «Внаслідок глобальної діяльності транснаціональних корпорацій, їх можна розглядати як основний елемент прогресу соціально-економічних відносин на глобальному рівні. Зростання значення інноваційної складової спричинило формування нових підходів щодо наукового осмислення вказаних процесів в контексті якісно нових проявів транснаціоналізації як важіль безперервного поступального зростання національних економік в умовах глобалізації»[13]. Транснаціональні корпорації мають чудову можливість використовувати

науково-технічний та кадровий потенціал власних закордонних філій, стимулюючи інноваційні процеси в філіях транснаціональних корпорацій у країнах-риципієнтах інвестицій. В сучасних умовах розвитку глобальної економіки однією з головних конкурентних стратегій ТНК є стратегія використання інновацій.

Аналізуючи ситуацію на глобальному ринку інноваційні ТНК, можна стверджувати що транснаціональні корпорації функціонують у агресивному, динамічному конкурентному середовищі, а їх дії зосереджуються на конкурентних параметрах, здійсненні глобальних інноваційних стратегій, посиленні агресивної експансії ринкової конкуренції на глобальному ринку. Розглядаючи дані звіту Європейської комісії «The 2020 EU Industrial R&D Investment Scoreboard», який займається дослідженням 2500 компаній, які вкладають великі кошти в дослідження НДДКР в 2019-2020 роках, можна побачити, що загальні обсяги НДДКР інвестицій ТНК, що включені до списку 2500 досліджуваних компаній за результатами 2020 року вклали 904,2 млрд. євро. Ця сума складає приблизно 90% від суми світових науково-дослідницьких та дослідницько-конструкторських робіт, які фінансуються бізнесом. До складу 2500 компаній, які вкладають найбільше фінансів в дослідження та розробку НДДКР входять 803 компанії (або 32,1%) США, 537 компаній (або 21,5%) Китаю, 421 компанія (або 16,8%) Європейського Союзу та 310 компаній (або 12,4%) Японії, всі дані проілюстровані на рисунку 2,5, який був створений автором на основі даних The 2020 EU Industrial R&D Investment Scoreboard.

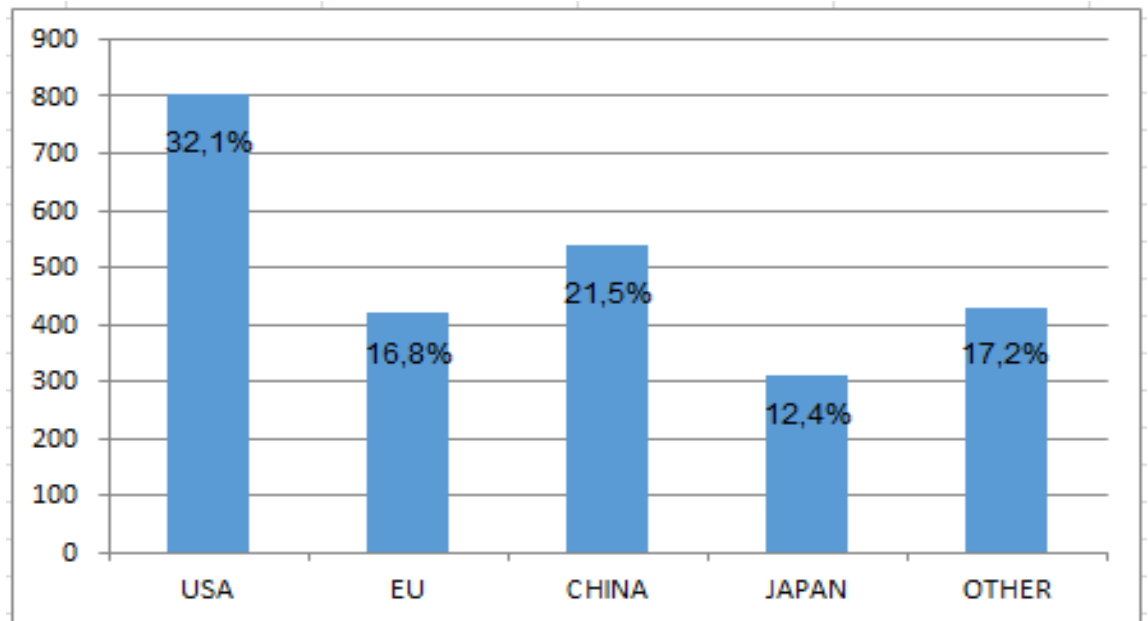


Рис. 2.5. Територіальна структура 2500 компаній, які вкладають найбільші суми в дослідження і розробки (НДДКР) в світі в 2020 році (%). (Побудовано автором за даними [14])

Умовно транснаціональні корпорації намагаються розподілити між собою галузі на яких вони спеціалізуються. Це є розумним раціональним рішенням, яке має сприяти підвищенню якості в певній спеціалізації. Так компанії Америки займають значне місце глобального ринку високих технологій, фармацевтики і програмного забезпечення. В напрямку електротехніки, електроніки та металургії розвиваються Японські промислові корпорації. Компанії Європейського Союзу займають лідируючі позиції у напрямку харчової, хімічної промисловості та автомобілебудуванні. Таким чином певна країна може займатися своїми напрямленнями та саме для них проводити дослідження НДДКР.

Автор зробив узагальнення, що транснаціональні корпорації, виходячи на глобальний ринок, здійснюють інтеграцію інноваційної діяльності у межах структури головної корпорації, при цьому філії ТНК спеціалізуються на інноваціях, в яких вони більш конкурентоспроможні. Для більшості транснаціональних корпорацій тенденція до інтернаціоналізації інноваційної діяльності є загальною. Та певні стратегії, якими користуються

американські, європейські та японські корпорації є кардинально іншими, причиною цього є пріоритети економічної політики країни базування материнської ТНК. Саме по цій причині транснаціональні корпорації європейського союзу розміщують свої НДДКР-лабораторії на території ЄС, де наявна велика кількість висококваліфікованих робітників.

Розглядаючи та аналізуючи дослідження Global Innovation 1000, які займаються дослідженням витрат 1000 найбільших державних компаній та беруть участь у дослідженні та розробках. В таблиці 2.6. нижче, яка була створена автором, є перелік 20 транснаціональних корпорацій, які витрачають найбільші суми на НДДКР в 2019 році .

Місце	Назва компанії	Витрати на НДДКР, млрд. дол.	Дохід, млрд. дол. США	Інтенсивність дослідження та розробок,
1.	Amazon	16,1	136	11,8
2.	Alphabet	13,9	90,3	15,5
3.	Intel Co	12,7	59,4	21,5
4.	Samsung	12,7	167,7	7,6
5.	Volkswagen	12,1	229,4	5,3
6.	Microsoft	12	85,3	14,1
7.	Roche	11,4	51,8	21,9
8.	Merck	10,1	39,8	25,4
9.	Apple	10	215,6	4,7
10.	Novartis	9,6	49,4	19,4
11.	Toyota	9,3	247,5	3,8
12.	Johnson&Johnson	9,1	71,9	12,7
13.	General Motors	8,1	166,4	4,9
14.	Pfizer	7,9	52,8	14,9
15.	Ford	7,3	151,8	4,8
16.	Daimler	6,9	161,8	4,2
17.	Oracle	6,8	37,7	18,1
18.	Cisco	6,3	49,2	12,8
19.	Honda	6,2	125,6	4,9
20.	Facebook	5,9	27,6	21,4

Таблиця 2.6. Топ-20 транснаціональних корпорацій за витратами на НДДКР, доходами та інтенсивністю досліджень та розробок 2019 році. (побудована автором за даними рейтингу Global Innovation 1000 – 2019 [15]).

Отже, глобалізаційні процеси стали передумовою для створення транснаціональних корпорацій. Глобалізація створила сприятливі умови, такі як відкритий ринок, швидкий зв'язок, передача даних та інше, для того щоб

транснаціональні корпорації могли займатися розвитком НДДКР та результатами своїх досліджень розповсюджувати та застосовувати. Інноваційна діяльність для ТНК стала більш доступна та зручна через глобалізацію. Транснаціональні корпорації можуть обирати місце проведення досліджень та розробок спираючись на місця з висококваліфікованими кадрами та потрібною новітньою технікою. А результати досліджень можуть розповсюджувати та застосовувати в усіх філіях своїх компаній. Таким чином процеси розвитку НДДКР прискорюються, розповсюджуються по всім філіям ТНК та дають змогу отримати прибуток більший за інші компанії.

Висновок до 2 розділу

У розділі 2 нашої роботи було досліджено значення транснаціональних корпорацій у глобальному вимірі, вплив глобалізаційних процесів на діяльність ТНК, а також розглянуто глобалізацію як рушійну силу інноваційної діяльності ТНК. Транснаціональні корпорації під впливом глобалізаційних процесів мають стимул у розвитку НДДКР з метою утримання конкурентоспроможних позицій у світі. Цей розвиток допомагає в глобальному вимірі пришвидшити отримання важливих наукових розробок и одночасно допомагає ТНК розвиватися, таким чином відбувається взаємовигідна взаємодія. В свою чергу глобалізаційні процеси також мають певну негативну складову, при нестандартних умовах (наприклад, як пандемія зараз) транснаціональні корпорації страждають та зазнають велетенських збитків. Хоча певні глобалізаційні процеси при правильній взаємодії можуть допомагати в розвитку транснаціональних корпорацій.

Розділ III. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

3.1. Рекомендації щодо функціонування транснаціональних корпорацій в Україні

За проаналізованими даними в Україні зараз налічується близько 7000 філій іноземних транснаціональних корпорацій, це близько 0,9% від всіх філій ТНК. Транснаціональні корпорації в Україні мають таку галузеву структуру, яка зображена на діаграмі 3.1, що знаходиться нижче. Більша кількість транснаціональних корпорацій, які знаходяться в Україні спеціалізуються саме в торгівельній та переробній промисловості, також досить перспективним для ТНК є харчовий сектор на українському ринку.

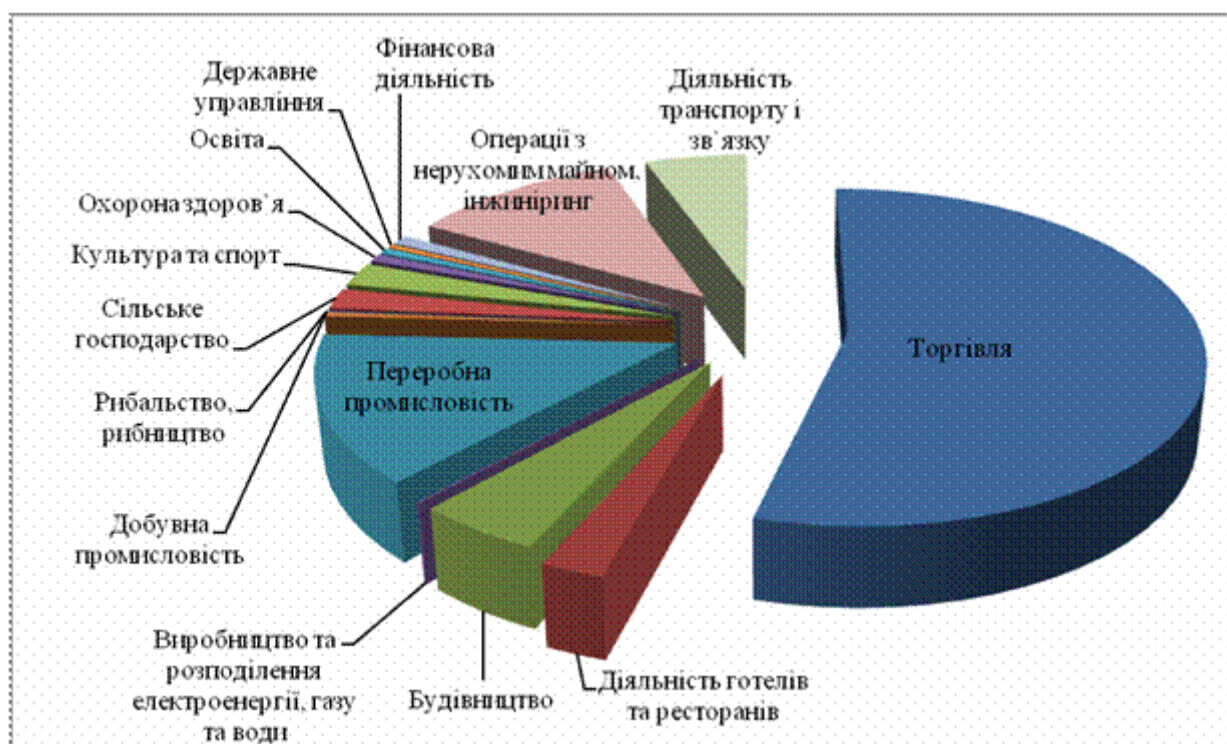


Рис. 3.1. Розподіл іноземних підприємств в Україні за галузями економіки. (Джерело [16]).

Торгівельний та харчовий сектори є найбільш цікавим для іноземних ТНК з погляду на швидкий обіг капіталу та наявні невисокі комерційні

ризика. Найбільший вклад фінансових ресурсів в економіку України зробила Персі Cola з обсягом інвестиційних коштів 250 млн дол., CocaCola — 230 млн дол.. В Україні налічується велика кількість відомих іноземних ТНК, наприклад такі як Nestle, McDonalds Corporation, , METRO Cash&Carry, Райффайзен Інтернаціональ БанкХолдінг та багато інших. Крім компаній, які вже є на українському ринку, також є компанії, які проводять аналітику українського ринку для подальшого входження туди, в переважній більшості це є компанії в сфері сільського господарства та засоби захисту рослин.

Країни в рамках розгляду ТНК, мають поділ на приймаючі країни та країни базування. Україна є більше приймаючою країною ніж країною де створюються транснаціональні корпорації. Наразі ТНК є головними інвесторами для України. За для пришвидшення розвитку української економіки, їй потрібно приймати більш значну участь у процесах транснаціоналізації світової економіки. «Структура й динаміка українських інвестицій свідчить про орієнтацію більшості іноземних інвесторів на отримання швидкого прибутку та можливість зловживання фінансовими коштами»[17].

	ПІІ		ПІІ		Сальдо	
	в Україну		з України			
2002	693		-5		+698	
2003	1424	+731	13	+18	+1411	+102.1%
2004	1715	+291	4	-9	+1711	+21.3%
2005	7808	+6093	275	+271	+7533	+340.3%
2006	5604	-2204	-133	-408	+5737	-23.8%
2007	9891	+4287	673	+806	+9218	+60.7%
2008	10913	+1022	1010	+337	+9903	+7.4%
2009	4816	-6097	162	-848	+4654	-53.0%
2010	6495	+1679	736	+574	+5759	+23.7%
2011	7207	+712	192	-544	+7015	+21.8%
2012	8401	+1194	1206	+1014	+7195	+2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	+4079	-43.3%
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1%
2016	3810	+4268	16	+67	+3794	+1032.2%
2017	3692	-118	8	-8	+3684	-2.9%
2018	4455	+763	-5	-13	+4460	+21.1%
2019	5860	+1405	648	+653	+5212	+16.9%
2020	-343	-6203	62	-586	-405	-107.8%

Рис. 3.2. Динаміка ПІІ в Україну, з України та сальдо з 2002 по 2020. (Джерело [18]).

Транснаціональні корпорації, які знаходяться в Україні, націлені на продаж імпортованих товарів або на продаж в середині країни, та товари на експорт в Україні переважно не виробляють. Можливо так відчувається по причині того, що закордонні ТНК вважають нас третьосортною країною з непримхливими споживачами по відношенню до якості продуктів. Натомість Україні варто робити все, щоб спонукати транснаціональні корпорації до створення виробничих потужностей на території України. За для того, щоб Україна була привабливою для ТНК, варто давати можливість створювати вільні підприємства, які на даний момент відсутні. Це є одною з важливих причин чому ТНК не заходять на український ринок.

Прихід транснаціональних корпорації міг би бути корисним для нас шляхом появи нових технологій, розширення і створення нових виробництв та інших товарів. За рахунок наявності кращого ділового середовища, країни-сусіди мають кращі умови для транснаціональних корпорацій, тому дуже часто ТНК обирають інші країни для своїх філій. Транснаціональні корпорації, що знаходяться в Україні, є переважно компаніями з швидким обігом капіталу, тому що економіка нашої країни є досить не стабільною. Не зважаючи що в Україні досить низькі податки, фактор корупції відлякую певні фірми, бо для них це додаткові, часом дуже великі витрати. Через несприятливий інвестиційний клімат, поступово велика частина інвестицій йде з нашого ринку. Кожного року український ринок залишають десятки ТНК через наявність певного тиску на бізнес, відсутність захисту прав у суді та корупційну складову. Та варто також завжди пам'ятати, що наявність ТНК в країні мають також погані наслідки. Через появу транснаціональних корпорації українські компанії можуть не витримувати таку жорстку конкуренцію та в кінцевому підсумку банкрутувати. Відсутність інновацій та технологій, а також наявна фінансова нестабільна ситуація дає можливість

українським компаніям ставати лідерами в певних галузях серед вітчизняних компаній. Та коли в Україні з'являються великі ТНК, які мають величезний капітал та досвід в сфері технологій, то більшість з них поступаються власними планами розвитку заради можливості отримання доступу до інвестицій, технологій та інновацій шляхом входу в транснаціональну корпорацію. Таким чином відбувається поява великої залежності вітчизняних економік від основних транснаціональних корпорацій світу і таким чином провідні ТНК отримують певну владу над економікою України.

Діяльність транснаціональних корпорацій має як позитивні так і негативні наслідки для країни в якій вони створюють власні філії, а зараз розглянемо наслідки саме для України. Позитивними наслідками відкриття філій міжнародних ТНК в Україні є:

- ✓ Велика кількість капіталовкладень в українську економіку, підвищення кваліфікації робітників, поява більшої кількості робочих місць (зазвичай з заробітною хорошою платою), надходження великих сум податків від ТНК, пришвидшення торгівлі в середині країни за рахунок наявної конкуренції, поява високоякісної продукції та послуг через бажання бути кращими за своїх конкурентів, розповсюдження міжнародних стандартів у виробництві та бізнесі.
- ✓ Застосування будь-яких розробок науково-технічного прогресу шляхом ввезення інноваційних технологій з-за кордону. Таким чином відбувається покращення продукції, підвищення конкурентоздатності на світовому ринку, а також зростання експорту в інші країни світу.
- ✓ Зміна економічної структури, через те, що транснаціональні корпорації мають щільний зв'язок з кон'юнктурою світового ринку, а також наявні нові корпорації приносять зміни попиту та пропозиції на внутрішньому ринку.

- ✓ Покращення виробництва за рахунок появи інновацій, створення нових підприємств та новітніх розробок.
- ✓ Наявність певної соціальної відповідальності транснаціональними корпораціями.
- ✓ Активізація глобалізації та інтернаціоналізації шляхом діяльності ТНК в Україні. Діяльність транснаціональних корпорацій призводить до залучення української економіки в глобальні процеси, а також відбувається можливість виходу вітчизняних компаній на нові ринки збуту товарів та послуг.

Також було проаналізовано й негативний вплив транснаціональних корпорацій на Україну, до них можна віднести:

- Розвиток бізнесу у певних видах економічної діяльності, які не є вигідними для України.
- ТНК мають значущий вплив на політику країни та її уряд. Це відбувається через те, що транснаціональним корпораціям потрібно відстоювати власні інтереси, а також для своєї вигоди вони намагаються використовувати по максимуму природні ресурси, що створює для держави певні проблеми.
- Використання транснаціональними корпораціями наявних упущень в законодавстві на свою користь.
- Можливість для транснаціональних корпорацій впливати на ціноутворення, що дозволяє їм маніпулювати ціною за для створення несприятливих умов та банкрутства вітчизняних компаній.
- Не всі ТНК сплачують податки в певному розмірі, деякі намагаються уникнути цього шляхом переведення капіталу в країни з більш низьким відсотком оподаткування.

«Слід зазначити, що ряд українських дослідників вважають, що ТНК в Україні не виконали своєї місії, не стали локомотивами її економічного

розвитку. Через очевидні конкурентні загрози для свого бізнесу впливові олігархи намагаються будь-що протидіяти приходіві ТНК у більшість сфер української економіки або принаймні обмежити його» [19].

Україні варто прораховувати всі можливі подальші небезпеки і намагатися отримати якомога більше вигод від ТНК. За останні роки відбуваються процеси транснаціоналізації операцій та українських компаній шляхом виходу діяльності за межі власних економік. Таким чином відбувається поява Українських транснаціональних корпорацій. «До найбільших українських ТНК відносять: "УкрАВТО", "Індустріальний Союз Донбасу", "Систем Капітал Менеджмент" (СКМ), "Рошен" та інші» [20].

Наразі в Україні є не так багато транснаціональних корпорацій, це відбувається через наявність певних проблем:

- криза високотехнологічної галузі економіки;
- відсутність власних інноваційних технологій (зазвичай наздоганяємо наявні в інших країнах технології);
- поганий розвиток ринкової інфраструктури;
- нестабільна фінансова ситуація, як наслідок нестабільний курс валют;
- відсутність державної підтримки;
- наявність багатьох обмежень щодо створення бізнесу орієнтованого на зовнішні ринки;
- тощо.

«Серед методів державного регулювання ТНК в Україні застосовуються: правові методи регулювання; адміністративні методи регулювання (заходи з примусу, заборони та дозволу); економічні методи регулювання (заходи для стимулювання розвитку, державно-приватне партнерство тощо)» [21]. «Правове регулювання діяльності ТНК в Україні здійснюється за трьома рівнями: внутрішнє законодавство, двосторонні угоди та багатосторонні угоди» [22].

Методами економічного державного регулювання транснаціональних корпорацій в Україні є різні способи та прийоми впливу між державою та транснаціональними корпораціями. Аналізуючи певну структуру економічних методів діяльності транснаціональних корпорацій, туди входять прийоми та дії на суб'єкти управління шляхом запровадження фінансово-економічних положень та нормативів, які сприяють стимулюванню розвитку транснаціональних корпорацій, а також запровадження державно-приватного партнерства, метою яких є створення оптимальних умов за для забезпечення досягнення високих економічних результатів. Нині напрями державного регулювання діяльності транснаціональних корпорацій в Україні займаються створенням мотивів їх діяльності, серед яких можемо зазначити ефективне використання ресурсів, доступ до ринків України, дешева робоча сила, збільшення прибутковості та інші.

За для створення сприятливих умов, при умові діяльності транснаціональних корпорацій в Україні, варто уряду зайнятися регулюванням їх діяльності за допомогою законодавства, допомогти українським підприємствам в модернізації, а також надавати перевагу та підтримувати вітчизняного виробника. Також чудовим шляхом подолання цієї проблеми буде зменшення залежності від закордонних транснаціональних корпорацій. Уряд країни має боротися за інтереси самої країни, намагаючись максимально обмежити вплив ТНК на економіку та політику.

Отже, в цьому пункті автором було досліджено діяльність ТНК на території України, виокремлено певні рекомендації та зроблено висновки. Функціонування транснаціональних корпорацій на території України приносять багато негативних наслідків на даний момент. Так не має бути, тому держава має впливати на цю ситуацію та змінювати обставини. За умови масового приходу транснаціональних корпорацій в Україну на даному етапі розвитку, скоріше за все позитивно відзначився для країни, тому що це

б сприяло підвищенню культури та стандартів ведення бізнесу, відбулося б збільшення робочих місць, транснаціональні корпорації забезпечили б Україну хоча б часткою товару, яку на даній момент вона експортує. Наразі більшість транснаціональних корпорацій, які знаходяться в Україні, займаються імпортом готової продукції, вивозять сировину та займаються наданням фінансових послуг, тобто не створюють фінансову додану вартість. При всьому цьому, певні корпорації намагаються монополізувати певні напрямки в українському ринку з метою отримання велетенських прибутків.

Таким чином, аналізуючи дану ситуацію, можна сказати, що транснаціональні корпорації на даному етапі розвитку глобального господарства відіграють значущу роль, адже вони сприяють прискоренню науково-технічного прогресу, впливають на економіки країн, що їх приймають, відбувається інтернаціоналізація господарського життя, відбувається інтеграція до світових економічних процесів, залучаються прямі іноземні інвестиції, з'являється доступ до зовнішніх ринків, тощо. «При цьому вплив ТНК на розвиток національної економіки України є досить неоднозначним»[23]. Враховуючи всі вище перелічені негативні та позитивні чинники, український уряд має розробити певні закони для ТНК, щоб мати можливість отримувати максимальну вигоду від їх присутності в Україні і мінімізувати втрати для нашої держави та підприємств. Також можна розробити певну стратегію по нарощенню іноземного інвестування для розвитку української економіки. Саме інвестиції транснаціональних корпорацій зможуть забезпечити розвиток вітчизняних товаровиробників.

3.2.Перспективи для України в участі в транснаціоналізації світової економіки

На даний момент світова (глобальна) економіка залежна від росту певних компаній та їх подальшому виходу на міжнародні ринки. Кожна компанія, яка починає заходити в інші країни, в нашому випадку розглядаємо заходження саме в Україну, отримує певний вплив на економіку цієї країни.

При вході нової транснаціональної корпорації на ринок іншої країни, відбувається значущий вплив на розвиток певної галузі, в якій спеціалізується саме ця ТНК. Цей вплив може відобразитися в меншій або більшій мірі в залежності від галузей, відкритості економіки, співпраці з іноземними підприємствами (а також наявне спільне виробництво) та багатьох інших чинників.

Експансія транснаціональних корпорацій в Україні зазвичай здійснюється шляхом злиття та поглинання вже існуючих вітчизняних компаній, а не нормальним шляхом через побудову виробничих комплексів та науково-дослідницьких центрів. Для ТНК Україна є цікавим місцем розташування через наявність агропромислового комплексу, промисловості, фінансового ринку, що обумовлене ступенем ефективності функціонування цих секторів економіки. Аналізуючи рівень розвитку науково-технічного прогресу, саме ці галузі є стратегічно важливими та цікавими в перспективі через те, що тут можна реалізовувати інноваційні програми. Таким чином виходить, що іноземні компанії не хочуть вкладати великі кошти у високотехнологічні галузі, а навпаки спрямовують інвестиції в будівництво, нерухомість, переробну промисловість, а також у торгівлю.

«Ймовірність активізації участі України у процесах транснаціоналізації зумовлена пошуком нових ринків і напрямків диверсифікації діяльності з боку ТНК країн G7 (Франція, Німеччина, Італія, Японія, Великобританія, США, Канада), які, за даними глобального аналітичного звіту PricewaterhouseCoopers «Світ у 2050 р.», відчули вплив світової фінансової кризи набагато сильніше, ніж країни E7 (Китай, Бразилія, Індія, Індонезія, Мексика, Туреччина, Росія), внаслідок чого очікуються зміни у лідерстві країн за обсягом ВВП за паритетом купівельної спроможності (за умови збереження наявних тенденцій розвитку світової економіки)» [24].

В українській економіці транснаціональні корпорації відіграють значущу роль у формуванні стратегій розвитку національної економічної системи. Транснаціоналізація України та перспективи її розвитку в економічному напрямі потребують активізації дій вітчизняних компаній у процесі транснаціоналізації шляхом залучення прямих іноземних інвестицій світовими транснаціональними корпораціями. Транснаціоналізація може стати економічним механізмом, який допоможе визначити цілі зовнішньоекономічної політики. Важливим питанням є забезпечення національній економіці конкурентоспроможності, яке можна закрити за допомогою розвитку інновацій економічного розвитку. Саме інновації можуть стати потужним механізмом пришвидшення розвитку економіки, зміни цілей зовнішньоекономічної політики та покращення умов участі в країні в міжнародному поділі праці. Аналізуючи світову практику, можна побачити, що розвиток інновацій в транснаціональних корпораціях наявний там, де зосереджені матеріальні, інтелектуальні та фінансові ресурси для розробок НДДКР. Процеси глобалізації науково-дослідницьких і дослідницько-конструкторських робіт в більшості відбувається в маленькому колі провідних країн, таких як США, Японія та країни Західної Європи, тому що саме там зосереджені головні іноземні науково-дослідницькі підрозділи транснаціональних корпорацій. Стрімкий розвиток дослідницьких підрозділів також ТНК також мають Індія та Китай, і якщо такий розвиток буде далі продовжуватися, то в майбутньому ці країни зможуть увійти до «інноваційного ядра» глобальної економіки.

Аналізуючи досвід в інноваційних нововведеннях, як приклад може розглянути Сполучені Штати Америки, де наявна така державна інноваційна політика, яка використовує: активізація інвестиційної діяльності, велике фінансування НДДКР та інших досліджень зі сторони держави, використання інструментів інноваційної політики, створення мережі інноваційної інфраструктури, впровадження інновацій та їх поширення, активізація регіональних інноваційних кластерів та багато іншого.

Україна має великий потенціал для створення інноваційної моделі розвитку, а саме, цьому сприяє: наявні наукові школи, велика кількість інженерів та науковців, розвинений людський та інтелектуальний капітал, якість науково-дослідницьких закладів, значні наукові досягнення, значна кількість патентів та винаходів, здатність до інновацій та багато іншого. Та одною з основних причин відсутності стрімкого розвитку інновацій є недостатня кількість фінансування науково-дослідницьких та дослідницько-конструкторських робіт.

Україна співпрацює з іноземними компаніями в галузі інновацій, це допомагає Україні у реформуванні системи управління науковою сферою. Ця співпраця дає можливість отримувати досвід у сфері технологічної модернізації українського виробництва за допомогою нових наукомістких технологій. Ця співпраця надає можливість спільної науково-технічної діяльності з країнами ЄС та рівні умови для реалізації інноваційних проектів.

Держава має створювати стратегічні завдання та сприяти створенню інновацій за рахунок допомоги у фінансові, промисловій та інтелектуальних сферах. Тобто, виходить що для розвитку транснаціональних корпорацій в Україні, потрібно для початку зайнятися розвитком національної економіки України та можливістю держави реалізовувати ефективні економічні реформи в країні. Саме для України входження в простір глобальної конкуренції демонструє складність взаємодії з іншими країнами через багатоаспектність цієї співпраці, а також через потребу в мобілізації власного науково-технічного та соціально-економічного потенціалу. В цілому йдеться про такі аспекти:

- Посилення злиття інноваційних компаній для покращення продукції, покращення технологічного устаткування, та використання науково-дослідницького потенціалу;
- Розширення зв'язків з іноземними інноваційними компаніями;

- Інтеграція національних інноваційних систем через утворення кластерів;
- Зменшення часу на розробку та запровадження нових товарів через розвиток технологій;
- Збільшення частини іноземного фінансування досліджень та створення дослідницьких підрозділів у транснаціональних корпораціях.

За для мотивації до розвитку інноваційного сектору, Україні варто надавати перевагу та допомагати матеріально та інтелектуально високотехнологічним галузям, які володіють інноваційними перевагами у виробництві та НДДКР. Саме за допомогою них, можлива інтеграція національних інноваційних систем України через утворення відповідних корпоративних мереж. Ця проблема потребує швидкого вирішення даного завдання, бо Україна погіршила свої позиції стосовно захисту прав інвесторів. «При цьому, з одного боку, не можна надмірно залежати від імпортованих ресурсів (у тому числі фінансових), а з іншого – надмірно використовувати протекціоністські бар'єри та занадто концентруватись на внутрішньоекономічному розвитку (через потенційні загрози обмеження можливостей опанування науково-технічних інновацій)» [25].

Для України транснаціоналізація економіки є надзвичайно важливою за для можливості міжнародної інноваційної взаємодії. Україна має певну нестачу в фінансових ресурсах для створення, підтримки на початкових етапах та виведення ТНК на світовий ринок, тому з'являється необхідність у залученні іноземних інвестицій. Власні транснаціональні корпорації є чудовим інструментом, через те що іноземні транснаціональні корпорації спрямовують свої інвестиції саме до країн-реципієнтів. Так як Україна має хороший потенціал, є велика ймовірність залучення ТНК до міжнародної співпраці в інноваційному напрямленні. Можна виокремити певні чинники, які будуть сприяти міжнародній співпраці України в сфері інновацій:

- Використання наукових розробок в комерційних цілях;
- Швидке подолання шляху для отримання ліцензій на продаж товарів за кордоном;
- Можливість більш простого та швидкого доступу до новітніх технологій.

Аналізуючи співпрацю ТНК і України, можемо зазначити, що для досягнення взаємовигідних умов, українська влада має запровадити певні обмеження, правила та закони за для того щоб співпраця була не в збиток для України та її ресурсів. Крім створення законів, потрібно впровадити обов'язкові жорсткі перевірки щодо дотримання виконань зазначених умов транснаціональними корпораціями. Введення обмежень на частку ринку іноземних ТНК могло б сприятливо відзначитися на вітчизняних транснаціональних корпораціях. Та варто правильно аналізувати де потрібен розподіл на частки українських та іноземних компаній. При введенні обмежень, іноземні ТНК не зможуть мати такий значущий вплив на ту чи іншу галузь, а це добре відзначиться на Українській економіці в цілому.

Отже на основі розглянутого матеріалу можна зробити певні висновки. Україна має створювати стратегії за для того щоб активізувати Україну в участі глобальних інноваційних взаємодій. Цього вона може добитися шляхом розумного управління інвестиціями в інноваційній сфері країни, активізації міжнародного співробітництва в інноваційній сфері, визначення пріоритетів інноваційного розвитку та ефективного використання певних ресурсних, територіальних переваг, а також інноваційного потенціалу.

Висновок до 3 розділу

У 3 розділі було створено рекомендації щодо функціонування ТНК в Україні та розглянуто перспективи участі українських ТНК в світовій економіці.

Проаналізувавши теперішній стан участі ТНК в Україні, можемо зазначити, що українському уряду варто розробити чіткі норми регулювання транснаціональних корпорацій та створити контроль над ними. За умов виконання вищезазначених дій, участь ТНК в Україні може стати значущим для розвитку економіки, а також наукових розробок.

Україна має значні перспективи у напрямку розвитку власних транснаціональних корпорацій, та за для цього влада має допомагати компаніям через спонсорські програми, гранти та інше або в деяких випадках просто не створювати додаткові перепони для розвитку бізнесу.

ВИСНОВКИ

Після набуття глобалізацією неабияких масштабів, транснаціональні корпорації почали прискорювати її за для досягнення власних економічних інтересів. На даний момент саме транснаціональні корпорації відіграють важливе значення в глобалізаційних процесах та дають певний вектор для подальшого розвитку світу. ТНК є найважливішими дійовими особами у теперішньому світовому господарстві. Успішність країни напряму може залежати від успішної діяльності транснаціональних корпорацій, а саме ТНК можуть впливати на добробут країни, рівень інтегрованості у світове господарство, міжнародний поділ праці, а також на конкурентоспроможність країни на світовому рівні.

Аналізуючи діяльність інших транснаціональних корпорацій світу та порівнюючи її з найбільш великими компаніями України, можна побачити, що більшість світових транснаціональних корпорацій зосереджують свою діяльність в банківських сферах, в той час як українські в металургії. Тому Україні варто переорієнтуватися на інші сфери діяльності за для того щоб не бути поглинутим іншими країнами та їх корпораціями.

Наразі головним завданням для української держави є сконцентруватися на фінансових, інтелектуальних і промислових напрямках та створити фінансово-промислові корпорації національних економічних лідерів. Це призведе до того, що розвиток діяльності транснаціональних корпорацій в Україні буде щільно пов'язаний з змогою держави створювати в країні ефективні економічні реформи та розвивати національну економіку держави.

Таким чином за для відсоткової зміни іноземних та власних транснаціональних корпорацій в Україні, варто створити урядову програму

для стимулювання створення власних потужних ТНК, така стратегія, за умови створення відповідного зовнішньодержавного середовища, швидко підвищить конкурентоспроможність економіки. При дотриманні певної рівноваги між вітчизняними та іноземними транснаціональними корпораціями створить певне змагання, таким чином буде сприяти створенню кращого продукту/послуги, що краще буде задовольняти потребу споживача, а також підвищить конкурентоспроможність національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шишков Ю. Глобализация – враг или союзник развивающихся стран?
// Мировая экономика и междунар. отношения. – 2003. – № 4. – С. 3-14
2. Яковец Ю. В. Глобализация и взаимодействие цивилизаций.
Междунар. ин-т Питирима Сорокина - Николая Кондратьева. – М.:
Экономика, 2001. – 346 с
3. Фукуяма Ф. Великий разрыв. – М.: АСТ, 2004. – 370 с.
4. Global Trends 2015: A Dialogue About the Future with
Nongovernment Experts (NIC 2000-02, December 2000).
5. Войтович Р.В., Вплив глобалізації на розвиток сучасного світу/
Войтович Р.В., [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>
6. Глобалізація світової економіки, [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/16764/>
7. Вікіпедія/ Визначення транснаціональна корпорація, [Електронний
ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/2bFgq21>
8. Транснаціональні корпорації : навч. посіб. / В.В. Рокоча, О.В.
Плотніков, В.Є. Новицький. Київ : Таксон, 2001. 304 с.
9. И.Г. Владимирова. Транснационализация международных компаний:
особенности и тенденции / И.Г. Владимирова, Н.Ю. Кониная, В.С.
Ефремов. [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: [file:///C:/Users/Tyschenko/Downloads/transnatsionalizatsiya-
mezhdunarodnyh-kompaniy-osobennosti-i-tendentsii.pdf](file:///C:/Users/Tyschenko/Downloads/transnatsionalizatsiya-mezhdunarodnyh-kompaniy-osobennosti-i-tendentsii.pdf)
10. Вікіпедія/ Визначення глобалізація [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <https://cutt.ly/FbFhhTH>

- 11.Офіційний сайт UNCTAD [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/>
- 12.. Коронавірус в цифрах: як змінилася світова економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51994936>
- 13.Ломачинська, І. А. Інноваційна діяльність ТНК та її роль у розвитку світової економіки / І. А. Ломачинська, Л. І. Аджадж // Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство/ голов. ред. М.М Палінчак. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2016.-Вип. 7, Ч.2.- С. 74-78
- 14.The 2020 EU Industrial R&D Investment Scoreboard [Electronic source] - Режим доступу: <https://iri.jrc.ec.europa.eu/scoreboard/2020-eu-industrial-rd-investment-scoreboard>
- 15.рейтингу Global Innovation 1000 – 2019 [Electronic source] - Режим доступу:
<https://www.strategyand.pwc.com/gx/en/insights/innovation1000.html>
- 16.О. В. Немировська. Аналіз та оцінка економічної діяльності тнк в Україні / О. В. Немировська, . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3643>
- 17.Р. О. Мадяр. Транснаціоналізація українського бізнесу в глобальній економіці / Р. О. Мадяр, Ю. Б. Кушнір, М. І. Далекорей/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2017/7.pdf
18. Офіційний сайт Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2020/>
19. Невиконана місія. Транснаціональні корпорації не стали в Україні локомотивами розвитку // Тиждень UA// 10.02.2013 [Електронний ресурс]. — Режим до" ступу: <http://tyzhden.ua/Economics/74634>

20. 3, с. 203—204 3. Arnold E., Clark J., Bussillet S. Impact of the Swedish Competence Centres Programme 1995–2005 // Vinnova Analysis, 2001.
21. Національна економіка [Текст]: навч. посібник / А.Ф. Мельник, А.Ю. Васіна, Т.Л. Желюк, Т.М. Попович; за ред. А.Ф. Мельник. — К.: Знання, 2011. — 463 с.
22. Транснаціональні компанії: правове регулювання і колективні договори. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<http://www.psv.org.ua/arts/suspilstvo/view-492.html>. — Назва з екрану
23. 8. Сіроока К.О. Вплив ТНК на розвиток економіки України: переваги та недоліки. — Студентська науково-практична конференція: Тенденції розвитку глобальних та локальних процесів в національній економіці." Хмельницький національний університет. — 13.10.2015. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://cutt.ly/XbFlsrd>
24. офіційний сайт журналу Fast Company [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.fastcompany.com>
25. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності:[навч.посіб.]/Якубовський С.О., Козак Ю.Г., Логвинова Л. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 472 с.
26. Майкл Д. Интрилигейтор. Глобализация как источник международных конфликтов и обострения конкуренции// Международный журнал "Проблемы теории и практики управления".
27. Державна служба статистики. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
28. Вишневська О.М. Глобалізаційні виклики в гарантуванні економічної безпеки держави / О.М. Вишневська, О.М. Недова, Л.І. Сокірке // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – [Електронне видання] – Випуск № 1. – С. 45-50.
29. Иванов К.К. Трансформация функций современного государства [Текст] / К.К. Иванов // Молодой ученый. – 2012. – № 9. – С. 206-208.

30. Макроекономічні показники [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua. 4
31. Самофалов В. Глобальний виклик транснаціональних корпорацій / В. Самофалов // Дзеркало тижня. – 16 серпня 2003. – № 31. – С. 7.
32. Терехов Є.М. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток національних економічних систем / Є.М. Терехов, О.В. Прокопенко // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2010. – № 1. – С. 103-113.
33. Звіт про прямі іноземні інвестиції в Україну 2011 рік. «Ернст енд Янг» в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. fin2top. com](http://www.fin2top.com).
34. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник / В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2011. – 304 с.